

A Tabán költészete.

Mindenkivel megeskik, aki sokat utazgat, hogy egy szép napon urrá lesz rajta valami kellemetlen érzés, amit röviden Bådeker-csömörnek lehetne nevezni. Az ember addig rója egy-egy nagyváros aszfaltját, addig bámészkodik középületek és műemlékek előtt, addig sodratja magát idegenforgalmi intézmények önműködő gépezetében, amíg egyszer megunja az utikönyvek és prospektusok hivatalosan fémjelzett látványosságait. Az igazi nagy és maradandó benyomásokat nem egyszer ilyen unott óra visszahatásának köszönheti a globetrotter. Mert ilyenkor szokott kedve támadni arra, hogy a gondtalan sétáló módszerével, pusztán szórakozott, szezőlyes ösztönét követve, fedezze föl a maga számára az idegen város lelkét. Legtöbbször az intim szépségekben rejtőzik ez a lélek. És ezek megsejtésére a tulajdon lelkünkben támadó visszhang vezet bennünket a legbiztosabbban. Akaratlanul fölfigyelünk Velencében egy mévtelen utcaforduló sajtós hangulatára, Párisban esetleg egy ódon palais homlokzata kap meg, másutt egy sikátor, egy gyárkémény, vagy egy külvárosi bérház különös formája nyomja emlékezetünkbe az illető város élő karakterének, vagy valamely különleges, talán veszendő szépségének el nem mosódó bélyegét.

Vajjon hányan tévednek el Budapest külföldi látogatói közül a Gellérthegy oldalán meghúzódó girbe-gurba városrészbbe? De még pesti ember is akad akárhány, aki még sohasem járta végig a düledező, ódon házikókkal szegélyezett kanyargós utcáknak furcsa labirintusát: a Tabánt. Így hívják Budapestnek ezt a régi kerületét, s van még egy neve: Rácváros. Szerbek lakták valamikor, még a török időkben, innen az elnevezés. De a Tabán igazi fénykora az igazságos Mátyás király idejére esik. Az ő világhírű budavári palotájának, udvartartásának kiegészítő részeként épült ki akkoriban a Gellérthegy és Várhegy közt a budai fürdőváros, amelyet — egykoru emlékek tanúsága szerint — fedett sétány kötött össze magával a várpalotával. Így hát az a környék, amely a maga elhanyagolt utcáskáival, düledező vityillóival ma oly falusiasan szerénykedik a világvárosi forgalom közepette, — régesrég a magyar renaissance fejedelmi virágzásának volt fényző színtere. Hogy mulnak, változnak az idők! A török megszállás korszakában a nagyuri kényelemben terpeszkedő budai basák is fejlesztették ezt a városrészt. A török építkezések egyik jellegzetes emlékét megőrizte a mai Rácváros, amelyről a régészeti kutatás megállapította, hogy mohamedán mecset maradványaiából utólag restaurált építmény.

Ez az utolsó díszesebb monumentuma Tabán fénykorának. Az idők folyamán elpolgárosult, elszegényedett ez a környék. A főurak és basák hajdani

kéjlakai egészen, vagy részben elporladoztak. De ami elsatnyulva, átformálódva megmaradt a multból, ma is sok pittoreszk látványt nyújt az értő szemnek. Érdekes homlokzatok, furcsa kapufaragások, apró suta ablakok, függőkertecskék, piciny udvarok andalítják a sétálót. Ha a villamoscsilingelés, autótülkölés és a többi nagyvárosi láрма ki nem zökkent a hangulatból, egy-egy pillanatra azt képzelheted, hogy Andersen mesebeli sárcipője röpitett vissza a háromnegyszáz év előtti multba.

Érdekes multja van a Tabánnak és poétikus jelene. Tavasszal a napsugár arányában megszépülnek az ütött-kopott játékházikók, a dombok kizöldülő, pitypangos pázsitján meztelábás gyerekek hancuroznak s az arravetődő pestiek egy-egy leterített kö-

penyén, vagy pokrócon heverészve élvezik a táj s a környezet furcsa, álomszerű romantikáját. Estefelé pedig kivilágosodik egynémely tabáni kis vendéglő ablakszeme, az alkonyati szélben mélan himbálózik a kocsmacéger, bent hegedű- és harmonikaszó mellett horrogató társaságok telepednek a tarkaabroszos asztalok köré és még mindig akadnak fiatal párok, akik a hepehupás kövezeten botorkálva, a sandaképu holdtányér alait itt vallanak egymásnak örök szerelmet.

A jövő, még pedig a közel-jövő el fogja tűntetni Buda évszázados multjának ezt az ittlejlett szigetét. A Tabán napjai — mint mondani szokás — meg vannak számlálva. A modern élet hullámai keresztülcsapnak rajta. Kisajátítási, építési, városrendezési irodákban ácsolják a ravatalát. Uj, modern városrészt terveznek a helyébe és szegényemberlakóit máshová fogják kitelepíteni. Meg fog szünni egy darab színes romantika, mihelyt a bontó csákány megkezdi va-

Gróf Batthyány Gyula rajza.

ráztörő munkáját az emlékek oázisán, hogy díszes villamosoknak, sokemeletes bérpalotáknak teremtsen helyet. Talán bizony fényes étermek, kávéházak is nyílnak majd a megújodott városrészen. De vajjon fog-e bennük izleni a szőke budai karcos, meg a halványpiros siller a csendes tabáni korhelyeknek? De velük szegényekkel senki nem törődik, az élet halad a maga útján. Ideig-óráig talán még megmarad egy-két törpe házikó, muskátlis ablakkal, pici, verandás udvarral, hogy hirdesse: ilyen volt a régi Tabán. A művészet sokáig fönn fogja tartani emléket. Számos finom regénynek, novellának adott már és ad még bizonytalán ezután is színteret. Festők számára is kifogyhatatlan témaanyag volt minden időben. És ime, költőt és muzsikust is megihletett egy röpké bucsuztató-dal erejéig a haldokló Tabán.

A végén még majd „énekes halott” lesz belőle.

Lictor.